



รายงานการวิจัย

เรื่อง

สถานการณ์และแนวทางการใช้ ICT เพื่อการพัฒนากลุ่มสตรีด้อยโอกาสในประเทศไทย

(Situation and Guidelines for Using ICT to Empower the Underprivileged Women in Thailand)

โดย

รศ. ดร. กมลรัฐ อินทรทัศน์

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยวิชาการ

ประจำปี 2559

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ชื่อเรื่อง : สถานการณ์และแนวทางการใช้ ICT เพื่อการพัฒนากลุ่มสตรีด้อยโอกาสในประเทศไทย

ชื่อผู้วิจัย : รศ.ดร. กมลรัฐ อินทรทัศน์

ปีที่แล้วเสร็จ : 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานการณ์เกี่ยวกับการใช้ ICT เพื่อการพัฒนากลุ่มสตรีด้อยโอกาสในประเทศไทย และ 2) แนวทางการใช้ ICT เพื่อการพัฒนากลุ่มสตรีด้อยโอกาสในประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมที่ใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มสตรีด้อยโอกาสที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ตามคุณลักษณะและตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ โดยเลือกจาก 3 เขตพื้นที่ 3 จังหวัดที่มีความต้องการด้าน ICT คือจังหวัดลำปาง เชียงราย และศรีสะเกษ จังหวัดละ 30 คน รวมเป็น 90 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม โดยใช้วิธีแจกแบบสอบถามในช่วงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ICT จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 30 คน จังหวัดละ 10 คนโดยเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้นำกลุ่มสตรีด้อยโอกาสที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มอาชีพจำนวน 3 กลุ่มอาชีพหลัก จากพื้นที่เดียวกับการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ในการประชุมกลุ่มย่อยหลังการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ICT จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์เกี่ยวกับการใช้ ICT ที่ได้จากการประมวลทุกบริบทที่เกี่ยวข้องคือบริบทเชิงพื้นที่ เชิงสังคม และเชิงลักษณะประชากรของกลุ่มสตรีด้อยโอกาสจากทั้ง 3 พื้นที่ พบว่า การเข้าถึงเครื่องมือ ICT ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตค่อนข้างน้อย โดยส่วนใหญ่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่บ้านตนเอง และเข้าถึงด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้มากที่สุดและใช้ประจำคือ เฟสบุ๊กและไลน์เรียงตามลำดับ และ 2) ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการใช้ ICT ของกลุ่มสตรีด้อยโอกาสในประเทศไทยที่ศึกษาศักยภาพ และประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้ ICT พบว่าเนื่องจากคนกลุ่มนี้ส่วนมากมีฐานะยากจนทำให้ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงและขาดการได้รับการพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับ ICT ในประเด็นข้อมูลข่าวสารที่พบว่าสนใจมากที่สุดคือ การฝึกอาชีพ การศึกษา สิทธิประโยชน์ต่างๆ และแหล่งงานเรียงตามลำดับ ในขณะที่พบความต้องการเกี่ยวกับ ICT เรียงตามลำดับคือ 1) ต้องการความรู้และทักษะการใช้ ICT เพื่อสร้างธุรกิจออนไลน์ของตนเอง 2) ต้องการความรู้และทักษะการทำตลาดออนไลน์ 3) ต้องการนำ ICT ไปบูรณาการกับความรู้เดิม เช่น ภูมิปัญญา ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น จึงสรุปว่าการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการขยายโครงข่ายโทรคมนาคมเพื่อการเข้าถึง การกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการเข้าถึงของกลุ่มคนด้อยโอกาสในสังคม และการพัฒนาหลักสูตร ICT ตลอดจนข้อมูลข่าวสารที่สอดคล้องกับบริบท ศักยภาพและความต้องการของคนกลุ่มดังกล่าว

คำสำคัญ : สถานการณ์ ICT, แนวทางการใช้ ICT, การพัฒนา, กลุ่มสตรีด้อยโอกาสในประเทศไทย

Title: Situation and Guidelines for Using ICT to Empower the Underprivileged Women in Thailand

Researcher: Assoc. Prof. Dr. Kamolrat Intaratat

Year: 2019

Abstract

This research aims to study 1) the situation regarding the use of ICT among underprivileged women in Thailand; and 2) the guidelines for using ICT to empower the underprivileged women in Thailand. This research is a mixed research methods with quantitative and qualitative. For quantitative research, its sample group is the 90 underprivileged women with purposive selection from 3 provinces: Lampang, Chiang Rai and Si Sa Ket provinces set by the Ministry of Social Development and Human Security. Questionnaire is used by distributing during the ICT training then analyzing with descriptive statistics. For qualitative research, the selected 30 key informants from the 3 occupation groups. The Semi-structured interview was used in the focus group discussion then analyzed by descriptive method.

The results were as follows: 1) the ICT situation regarding all related contexts: spatial, social and demographic contexts of underprivileged women from all 3 areas found the accessibility to ICT tools such as telephones, faxes, computers and the internet was relatively low. Most of them accessed to the internet from their homes via smartphones. Facebook is their most used social media followed by Line; and 2) the ICT guidelines to empower the disadvantaged women in Thailand under the aspects of empowerment and experiences found that due to the poverty among most of them affected their accessibility and opportunities to any empowerment program. The most interesting information or issues found respectively: career training, education sources, benefits and welfares, and working sources. While ICT knowledges and skills needed were 1) ICT skills for online business, 2) ICT skills for online marketing, and 3) integrated skills between ICT and their own local wisdom aiming to gain more income as well as sustaining dignity. Therefore, the integrated collaboration among all relevant agencies for telecommunication infrastructure expansion, responsive accessibility policy to reach the disadvantaged groups and the responsive ICT courses as well as information to fit context, potentiality and real needs of those groups.

Keywords: ICT situation, ICT use, Development, Underprivileged women in Thailand